

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 17.12.2025
COM(2025) 768 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Luova Eurooppa -ohjelman ensimmäinen vuosikymmen

{SWD(2025) 418 final}

1. Johdanto

Luova Eurooppa on Euroopan unionin ohjelma, jolla tuetaan kulttuurialaa, luovia aloja ja audiovisuaalialaa. Tässä kertomuksessa esitellään tärkeimmät tulokset, jotka on saatu Luova Eurooppa -ohjelman 2014–2020 (jäljempänä ”ensimmäinen Luova Eurooppa -ohjelma”) lopullisesta arvioinnista ja Luova Eurooppa -ohjelman 2021–2027 (jäljempänä ”toinen Luova Eurooppa -ohjelma”) väliarvioinnista, asiaa koskevien kahden säädöksen¹ asiaankuuluvien säännösten mukaisesti. Ohjelman molemmissa versioissa toimet on jaoteltu kulloisiinkin tarpeisiin vastaamiseksi kolmeen toimintalinjaan: Median toimintalinja (audiovisuaali- ja videopeliala), Kulttuurin toimintalinja (muut kulttuurialat ja luovat alat) ja Monialainen toimintalinja (joka kattaa muun muassa uutismedian).

Euroopan unionin toimintaan kulttuurin alalla sovelletaan toissijaisuusperiaatetta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT)² 167 artiklan mukaisesti, kun taas EU:n toimintaa media-alalla säännellään myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sisämarkkinoita (26 artikla) ja kilpailukykyä (173 artikla) koskevilla määräyksillä. Tämä kehys muodostaa perustan Luova Eurooppa -ohjelman kahdelle tavoitteelle: vaalia, kehittää ja edistää Euroopan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta ja kulttuuriperintöä sekä parantaa kulttuurialan ja luovien alojen ja erityisesti audiovisuaalialan kilpailukykyä ja taloudellista potentiaalia.

Toisessa Luova Eurooppa -ohjelmassa hyödynnetään ensimmäisen Luova Eurooppa -ohjelman vahvuuksia. Samalla siinä esitetään joitakin innovaatioita. Innovaatioilla pyritään vastaamaan digitaaliseen siirtymään, joka edellyttää ajattelu- ja toimintatapojen muutosta. Kulttuurialan ja luovien alojen merkitys³ ja suuret haasteet on otettu huomioon ohjelman talousarviossa: rahoituskaudelle 2021–2027 on varattu yhteensä 2,44 miljardia euroa, mikä on 66 prosenttia enemmän kuin edellisellä rahoituskaudella. Määrärahojen jakautuminen ohjelman kolmen toimintalinjan kesken on pysynyt suhteellisen vakaana: edellisellä rahoituskaudella Median osuus oli 56 prosenttia, Kulttuurin 31 prosenttia ja Monialaisen 13 prosenttia, ja nykyisellä rahoituskaudella Median osuus on 58 prosenttia, Kulttuurin 33 prosenttia ja Monialaisen 9 prosenttia. Määrärahat on jaettu ja käytetty kokonaisuudessaan molemmilla ohjelmakausilla. Näin oli myös covid-19-pandemian aikana, jolloin monet tapahtumapaikat olivat suljettuina.

Luova Eurooppa -ohjelman talousarvio on hyvin rajallinen (0,2 prosenttia EU:n nykyisestä talousarviosta), ja jäsenvaltiot ovat julkisen rahoituksen ensisijainen lähde. Luova Eurooppa -ohjelma kuitenkin kohdistuu toimiin, joissa EU:n toiminta voi tuoda lisäarvoa verrattuna jäsenvaltioiden yksinään toteuttamiin toimiin. Sillä käsitellään erityisesti kulttuurialan, luovien alojen ja media-alan jakautumista kansallisten ja kielellisten rajojen mukaisesti. Pelkkä kansallisen tason rahoitus ei myöskään riitä tukemaan EU:n media- ja audiovisuaalialan ja muiden kulttuurialan ja luovien alojen yleistä kilpailukykyä ja monimuotoisuutta. Luova Eurooppa -ohjelmalla tuetaan erityisesti maiden välistä yhteistyötä ja sisällön levitystä kaikkialla EU:ssa yleiseurooppalaisten toimien, kuten yhteistyön, yhteistuotantojen ja verkostojen, avulla ja hyödynnetään siten kansallisten kulttuuriresurssien arvoa yli kansallisten rajojen. Tämä

¹ Luova Eurooppa -ohjelma perustettiin vuonna 2013 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 1295/2013, jolla Kulttuuri-ohjelma, MEDIA 2007 -ohjelma ja MEDIA Mundus -ohjelma yhdistettiin yhdeksi rahoitusvälineeksi. Vuonna 2021 perustettiin uusi Luova Eurooppa -ohjelma vuosiksi 2021–2027 (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/818).

² [EUROOPAN UNIONIN TOIMINNASTA TEHTY SOPIMUS \(KONSOLIDOITU TOISINTO\)](#).

³ Kulttuurialan ja luovien alojen ekosysteemi on yksi 14 keskeisestä teollisuuden ekosysteemistä, jotka yksilöitiin komission vuonna 2020 antaman tiedonannon *Euroopan uusi teollisuusstrategia* (COM(2020) 102 final, 10.3.2020) jälkeen.

toimintamalli myös auttaa varmistamaan, että media- ja kulttuurisisältö on tasavertaisesti kaikkien EU:ssa asuvien ihmisten saatavilla.

Euroopan vapaakauppaliiton jäsenten, jotka ovat Euroopan talousalueen jäseniä, ehdokasmaiden ja mahdollisten ehdokasmaiden sekä Euroopan naapuruuspolitiikan piiriin kuuluvien maiden laaja osallistuminen on ohjelmalle arvokas voimavara, joka vahvistaa sen merkityksellisyyttä ja tavoittavuutta. Se edistää EU:n pyrkimyksiä harjoittaa kulttuuridiplomatiaa luomalla konkreettisia siteitä näihin maihin. EU:n jäseniksi pyrkivien maiden osalta niiden osallistuminen Luova Eurooppa -ohjelmaan on myönteinen näkökohta suhteessa yhteisön säännösten koulutusta, kulttuuria ja mediaa koskevaan lukuun 26. Audiovisuaalialan osalta se, että kolmannet maat noudattavat audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaa direktiiviä, on ennakkoodellytys osallistumiselle Median toimintalinjaan ja Monialaiseen toimintalinjaan, mikä kannustaa niitä nopeuttamaan sääntelyn yhdenmukaistamista.

2. Saavutukset ja haasteet

Median toimintalinja

Median toimintalinjalla on onnistuttu edistämään kulttuurisen monimuotoisuuden turvaamista ja kilpailukyvyn vahvistamista. Median toimintalinjan ydintehtävä on pysynyt selkeänä kolmen vuosikymmenen ajan: tuoda laadukkaita eurooppalaisia elokuvia ja sarjoja ihmisille kaikkialla Euroopassa. Näin ollen Median toimintalinjan toimet sisällytetään audiovisuaalialan koko arvoketjuun, mikä auttaa häiriönsietokykyisen ja eurooppalaisen ekosysteemin rakentamisessa. Tämä on entistäkin tärkeämpää, kun otetaan huomioon, että EU:n audiovisuaalialaan kohdistuu kovaa kilpailua maailmanlaajuisten toimijoiden taholta. Kilpailijoina ei ole pelkästään Hollywoodin suuria studioita vaan yhä useammin myös maailman suurimpia teknologiayrityksiä.

Median toimintalinja on erityisesti vahvistanut eurooppalaisten elokuvien ja sarjojen levitystä maiden välillä alalla, joka on erittäin jakautunut kansallisten rajojen mukaisesti. Arvioinnissa kävi ilmi, että EU-maita, joissa Median toimintalinjasta tuettuja⁴ EU:ssa tehtyjä elokuvia ja sarjoja oli mahdollista katsella, oli television osalta keskimäärin 9,5, elokuvateatterien osalta keskimäärin 6,6 ja tilausvideopalvelujen osalta keskimäärin 3,2 enemmän kuin vastaavilla EU:ssa tehdyillä teoksilla, jotka eivät saaneet rahoitusta Median toimintalinjasta. Pelkästään edellisellä ohjelmakaudella Median toimintalinjasta tuetuilla EU:n elokuvilla ja sarjoilla oli kotimaansa ulkopuolisissa EU-maissa arviolta vähintään 241 miljoonaa katsojaa enemmän kuin elokuvilla ja sarjoilla, jotka eivät saaneet Median toimintalinjan tukea.

Median toimintalinjan tuki eurooppalaisille elokuvateattereille on toinen eurooppalaisten elokuvien ja sarjojen maiden väliseen levitykseen liittyvä menestyksenkäs aloite. Vuosina 2014–2023 Europa Cinemas -verkoston maantieteellinen kattavuus kasvoi 32 prosenttia, ja sen piiriin kuului yli 750 kuntaa. Verkosto myi EU:ssa vuonna 2023 lähes 40 prosenttia kaikista muiden kuin kotimaisten eurooppalaisten elokuvien pääsylipuista, mikä on osoitus merkittävästä EU:n tason lisäarvosta.

Median toimintalinjan rahoitus on myös tehostanut laadukkaiden audiovisuaalisten teosten tuotantoa ja myöhempää julkaisua. Erityisesti siitä on tuettu elokuvia ja tv-sarjoja niiden

⁴ Mukaan lukien seuraavat ensimmäisen Luova Eurooppa -ohjelman toimet: Kehitys – Slate; Kehitys – Animaatio; Kehitys – Dokumentit; Kehitys – Fiktio; Eurooppalaisten audiovisuaalisten teosten televisiolähetysten tukeminen; Kansainvälisten yhteistuotantorahastojen tukeminen; Jakelu (automaattinen); Jakelu (valikoiva); Myyntiedustajat. Mukaan lukien seuraavat toisen Luova Eurooppa -ohjelman toimet: Kehitys – Slate; Kehitys – Mini Slate; Yhteiskehitys; TV- ja verkkosisältö; Eurooppalainen jakelu; Eurooppalaiset myyntiedustajat; Films on the Move.

ratkaisevassa kehitysvaiheessa. Lopulta julkaistujen tuettujen nimikkeiden osuus kaikista elokuvista ja sarjoista, joiden kehittämistä on tuettu arviointijakson aikana, on arviolta 29 prosenttia, mikä on ilmeisesti markkinoiden keskiarvoa suurempi. Tämä osoittaa, että rahoituksella on ollut myönteinen vaikutus. Kolmasosa Median toimintalinjan rahoituksen avulla kehitetyistä videopeleistä kaupallistettiin lopulta, mikä on merkki menestyksestä tällä erittäin kilpailulla ja dynaamisella alalla.

Median toimintalinjassa on keskitytty eurooppalaisiin rajat ylittäviin yhteistuotantoihin, jotta voitaisiin saada aikaan suurempi vaikutus Euroopan tasolla sekä kehitysvaiheessa että televisio- ja tilausvideopalveluohjelmien tuotannossa. Tällaiset yhteistuotannot parantavat kilpailukykyä, koska ne lisäävät yleisömääriä ulkomailla, tuovat uusia rahoituslähteitä ja auttavat jakamaan taitotietoa. Tuettujen rajat ylittävien eurooppalaisten yhteistuotantojen osuus on kasvanut olennaisesti ensimmäisen Luova Eurooppa -ohjelman 36 prosentista 84 prosenttiin toisen Luova Eurooppa -ohjelman aikana (vuosina 2021–2023). Tämä on huomattavasti enemmän kuin niiden EU:n teosten arvioitu markkinakeskiarvo, joita ei tueta Median toimintalinjasta (13,7 %).

Lisäksi Median toimintalinjasta tuetut elokuvat, sarjat ja pelit ovat johdonmukaisesti saaneet kiitosta ja tunnustusta kriitikoilta. Kaudella 2014–2023 tuetut teokset saivat noin 1200 ehdokkuutta ja 500 palkintoa arvostetuilta kansainvälisiltä festivaaleilta ja palkintoja jakavilta tahoilta. Tuettujen teokset ovat esimerkiksi saaneet 127 palkintoa Cannesin elokuvajuhlilla ja 86 palkintoa Berlinale-festivaaleilla sekä 73 European Film Awards -palkintoa. Tämä kuvastaa Median toimintalinjasta tuettujen eurooppalaisten teosten suurta kulttuurista arvoa ja kansainvälistä asemaa.

Kulttuurista monimuotoisuutta on vahvistettu toimilla, jotka on kohdennettu pienemmän audiovisuaalisen kapasiteetin maihin. Toimien keskiössä on ollut erityisesti yhteistyön edistäminen. Niiden tuettujen teosten osuus, joissa pienen ja suuren kapasiteetin maat ovat toteuttaneet yhteistoimia, on noussut ensimmäisen Luova Eurooppa -ohjelman alle 5 prosentista noin 30 prosenttiin toisen Luova Eurooppa -ohjelman aikana (vuosina 2021–2023). Myös vähemmän käytetyillä kielillä tehtyjen tuettujen teosten osuus on noussut ensimmäisen Luova Eurooppa -ohjelman 25 prosentista 32 prosenttiin toisen Luova Eurooppa -ohjelman aikana (vuosina 2021–2023). Vaikka kaikkien jäsenvaltioiden osallistumisen laajentamisessa on edistytty, tuki keskittyy edelleen rajalliseen määrään edunsaajamaita.

Laajemmin ottaen Median toimintalinja on myös saanut liikkeelle pääomasijoituksia tarjoamalla sekarahoitusta MediaInvestille, joka otettiin käyttöön InvestEU-ohjelman puitteissa vuonna 2021. Kyseessä on uusi pääomasijoitusjärjestely, joka on tarkoitettu eurooppalaisille audiovisuaali- ja pelialan hankkeille. MediaInvestin tarkoituksena on lisätä yksityisiä investointeja ja vahvistaa siten kilpailukykyä. Tavoitteena on saada liikkeelle jopa 400 miljoonaa euroa pääomasijoituksia vuosina 2022–2027. MediaInvestin puitteissa on jo allekirjoitettu neljä investointisopimusta, ja se on hyvää vauhtia saavuttamassa tavoitteensa. Tämä myös täydentää tehokkaasti lainatakauksia (asiaa käsitellään jäljempänä monialaisten toimien arvioinnin yhteydessä).

Kaiken kaikkiaan Median toimintalinja on auttanut muovaamaan eurooppalaista ekosysteemiä, ja se täydentää jäsenvaltioiden politiikkoja, joiden painopiste on kotimaassa. Tämä vaikutus ei kuitenkaan voi itsessään torjua alaa muuttavia vahvoja markkinavoimia, jotka johtuvat kuluttajien käyttäytymisen muuttumisesta ja teknologian kehitymisestä.

Kulttuurin toimintalinja

Kulttuurin toimintalinja on jatkuvasti lisännyt eri puolilla Eurooppaa toimivien kulttuurialan ja luovien alojen organisaatioiden mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä kansallisten rajojen yli. Kulttuurin toimintalinjan toimien toteuttamistavat ja siinä käsiteltävät aiheet ovat sellaisia, joita kansallinen rahoitus ei kata. Aloilla, joilla haasteina ovat esimerkiksi markkinoiden pirstaleisuus ja kielellinen hajanaisuus, digitalisaatio, hyvin pienten organisaatioiden suuri osuus, rajalliset liikkumismahdollisuudet ja työsuhteiden epävarmuus, Kulttuurin toimintalinja tarjoaa rajatylittävän yhteistyöalustan, jonka ansiosta toimijat voivat toteuttaa yhteistuotantoja ja vaihtoja, joita ei yleensä tueta yhtä laajasti kansallisella tasolla. Lisäksi Kulttuurin toimintalinjan monialaisilla osioilla tuetaan EU:n pyrkimyksiä lisätä sosiaalista osallisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja kestävyyttä. Toimintalinjalla edistetään myös EU:n diplomaattisia toimia kulttuurin alalla.

Ensimmäisessä Luova Eurooppa -ohjelmassa Kulttuurin toimintalinjasta edistettiin yli 1 200:aa maiden välistä hanketta. Tässä yhteydessä toteutettiin yli 7 500 kulttuuritoimea, joilla tuettiin yli 22 000 ammattilaisen uran kansainvälistymistä ja kokemuksen hankkimista muista maista. Toisessa Luova Eurooppa -ohjelmassa Kulttuurin toimintalinjasta tuettiin vuosina 2021–2023 yhteensä 630:tä hanketta. Näin kanavoitiin 294 miljoonaa euroa yli 2 000 organisaatiolle 39 maassa. Sillä edistettiin yli 1 500 kirjan kääntämistä, mikä lisäsi kielellistä monimuotoisuutta ja vähemmän käytetyillä kielillä kirjoitetun kirjallisuuden saatavuutta. Kulttuuri liikuttaa Eurooppaa -hankkeessa tarjottiin yli 3 800 nousevalle taiteilijalle liikkuvuusmahdollisuuksia ja näkyvyyttä, minkä ansiosta he pystyivät muodostamaan uusia, (usein) kestäviä kansainvälisiä kumppanuuksia. Lisäksi toimintalinjasta on tuettu muun muassa kulttuuriorganisaatioiden verkostoja, nuoria taiteilijoita tukevia alustoja, orkestereita ja kulttuuripalkintoja.

Kulttuurin toimintalinja kehittää kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten osaamista, ja on näyttöä siitä, että kahdeksassa kymmenestä hankkeesta yhteistyö jatkui hankkeen päättymisen jälkeen. Näin toimintalinja auttaa muodostamaan kestäviä kumppanuuksia ja kehittämään eurooppalaista kulttuurialuetta.

Toimintalinjan merkityksellisyys tuli erityisen selvästi esiin kaudella 2014–2023 kohdattujen kriisien aikana. Covid-19-pandemia muodosti eksistentiaalisen uhan kulttuurialalle ja luoville aloille, mihin ohjelma vastasi lisäämällä joustavuutta, suunnittelemalla innovatiivisia välineitä, kuten Culture Unite, ja mukauttamalla rahoitustukeaan kulttuurialan ja luovien alojen auttamiseksi. Vastaavasti vastauksena Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan toimintalinja käynnisti 5 miljoonan euron ehdotuspyynnön Ukrainan kulttuurialan ja luovien alojen tukemiseksi.

On kuitenkin huomattava, että tietyt sektorit, kuten muoti ja muotoilu, ovat toistaiseksi olleet aliedustettuina toimintalinjan horisontaalisissa toimissa.

Ohjelma perustuu huippuosaamisen periaatteeseen, eikä sillä ole ennalta määriteltyjä osallistujamaakohtaisia määrärahoja. Varoja ei myönnetä organisaatioiden lähtömaan vaan hankkeiden laadunperusteella. Näin ollen useat tekijät vaikuttavat rahoituksen jakamiseen avustuksina. Esimerkiksi maat, joissa kulttuuriala ja luovat alat ovat vahvasti vakiintuneita ja/tai jotka toimivat alueellisina keskuksina (kuten Ranska, Italia, Saksa ja Belgia), saavat yleensä merkittävämmän osuuden varoista. Toisessa Luova Eurooppa -ohjelmassa entistä näkyvämmän roolin ovat kuitenkin ottaneet tietyt muut maat, kuten Kroatia, Slovenia ja Serbia. Työsarkaa on kuitenkin vielä, jotta sellaiset maat, jotka eivät osallistu riittävästi Luova Eurooppa -ohjelmaan, saataisiin vahvemmin mukaan.

Kysynnän ja käytettävissä olevan rahoituksen välillä on jatkuva kuilu⁵. Tämän ongelman korjaamiseksi on viime vuosina tehty mukautuksia, joilla lisätään rahoituksen saatavuutta ja tasapainotetaan rahoituksen jakautumista eri kokoisten hankkeiden kesken rajoittamalla niiden hankkeiden määrää, joihin sama organisaatio voi osallistua samassa ehdotuspyynnössä, sekä julkaisemalla laajamittaisia yhteistyöhankkeita joka toinen vuosi eikä vuosittain.

Monialainen toimintalinja

Uutismediaa alettiin tukea vuonna 2021. Toimintalinjasta on rahoitettu laadukkaita hankkeita keskeisten rakenteellisten ja teknologisten muutosten käsittelemiseksi sekä tiedotusvälineiden riippumattomuuden ja moniarvoisuuden sekä medialukutaidon edistämiseksi. Uutismedian tulot ovat jyrkässä laskussa, koska mainonta on siirtynyt globaaleille verkkoalustoille. Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantavälineen⁶ mukaan tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen riippumattomuuteen kohdistuu riskejä eri jäsenvaltioissa. Vain harvat jäsenvaltiot kohdentavat huomattavia määriä rahoitusvaroja toimittajien turvallisuuden tai tiedotusvälineiden häiriönsietokyvyn ja innovoinnin tukemiseen.

Luova innovointikokeilu on tarjonnut siemenrahoitusta audiovisuaalialan sekä muiden kulttuurialojen ja luovien alojen välistä yhteistyötä varten. Hankkeella oli aluksi vaikeuksia houkutella sopivia ehdotuksia, mutta se on sittemmin vähitellen alkanut tuottaa lisäarvoa rahoittamalla monialaisia hankkeita, joilla pystytään vastaamaan yhteisiin haasteisiin erityisesti siksi, että ne saavuttavat laajemman yleisön ja pystyvät muuttamaan toiminnan paremmin rahaksi hyödyntämällä digitaalisia sovelluksia, kuten tekoälyä ja lohkokeitjua. Tästä huolimatta innovointi on edelleen valtava haaste EU:n kulttuurialalle ja luoville aloille. Vain 30 prosenttia EU:n kulttuurialan ja luovien alojen yrityksistä on ottanut käyttöön digitalisaatiostrategian, ja tekoälyyn tehtävien investointien osuus niiden kokonaisinvestoinneista on alle 1 prosentti. Arvioinnissa korostettiin myös, että saman teollis- ja tekijänoikeuden hyödyntäminen eri medioissa vaikuttaa myönteisesti oikeuden kattamien teosten suosioon ja kilpailukykyyn. Tältä osin synergiat ovat merkittävämmät audiovisuaalialan ja muiden tekijänoikeusvaltaisten media-alojen (musiikki ja kustantaminen) välillä. Niillä on jossain määrin yhteisiä kilpailukykyyn ja digitaaliseen muutokseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia EU:n ulkopuolisten alustojen määrätessä yhä enemmän, minkä sisällön parissa ihmiset viettävät aikaansa.

Rahoitusvälineiden osalta voidaan todeta, että ensimmäinen kulttuurialan ja luovien toimialojen takausjärjestely on ollut erittäin tehokas. Komission ja Euroopan investointirahaston välinen tehokas yhteistyö edisti markkinoiden vahvaa reagointia aloilla, joita aiemmin pidettiin suuririskisinä yritysten omaisuuserien aineettomuuden, kassavirtaan liittyvien vaikeuksien ja luotettavien taloudellisten tietojen puuttumisen vuoksi. Liikkeelle saatiin yli 1,8 miljardia euroa lainoja, mikä ylitti selvästi alkuperäisen 600 miljoonan euron tavoitteen. Takausjärjestely pienensi siten velkarahoituksessa olevaa vajetta, jonka arvioidaan olevan 837 miljoonaa – 2,07 miljardia euroa vuodessa, 15–30 prosentilla. Audiovisuaali- ja multimedia-alojen osuus lainoista oli 44 prosenttia, mutta niistä hyötyivät myös useat muut alat, kuten musiikki, esittävät taiteet ja videopelit. Kulttuurialan ja luovien toimialojen takausjärjestely sisällytettiin InvestEU-ohjelmaan vuonna 2021.

⁵ Tämä kuilu on erityisen suuri eurooppalaisissa yhteistyöhankkeissa (jotka ovat toimintalinjan suurin toimi), joissa toimiin kohdistuu mittavaa ja lisääntyvää ylikysyntää. Vuonna 2021 saatiin 463 hakemusta, ja vuonna 2023 hakemusten määrä oli 831. Koska toimen määrärahat pysyivät muuttumattomina, sen hyväksymisaste laski 27 prosentista (vuonna 2021) 17 prosenttiin (vuonna 2023). Ylikysyntäsuuntaus jatkui kussakin yhteistyöhankkeiden ehdotuspyynnössä vuoden 2023 jälkeisinä vuosina.

⁶ Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja vapauden keskus (2025), tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline.

Kaikkiin osallistujamaihin perustetut Luova Eurooppa -yhteyspisteet ovat olleet erittäin tärkeitä ohjelman edistämisen ja mahdollisten hakijoiden, erityisesti kapasiteetiltaan rajallisten mikro-organisaatioiden, tukemisen kannalta.

3. Hallinnollinen tehokkuus

Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto, joka toteutti suurimman osan Luova Eurooppa -ohjelmasta, huolehti tehokkaasti ehdotuspyyntöjen keskitetystä toteutuksesta ja avustusten hallinnoinnista. Kaiken kaikkiaan hallintokustannusten osuus kokonaisbudjetista oli edellisessä ohjelmassa selvästi odotettuja vertailuarvoja pienempi, ja se on pienentynyt edelleen nykyisen ohjelman aikana. Vuonna 2014 tämä osuus oli 7,74 prosenttia kokonaisbudjetista, kun se vuonna 2023 oli 6,74 prosenttia. Hallintokustannukset ovat kasvaneet vähemmän kuin toimintamäärärahat, mikä osoittaa, että on saavutettu tehokkuussäästöjä.

Menettelyjen yksinkertaistamiseksi ja hakijoiden hakemustaakan keventämiseksi on toteutettu useita toimenpiteitä (kertakorvaukset, suuremmat yhteisrahoituksen enimmäismäärät, monivuotiset sopimukset). Edunsaajilta saadun palautteen perusteella hallinnollinen rasite on nykyisessä ohjelmassa aiempaa pienempi. Ensimmäisen Luova Eurooppa -ohjelman osallistujista 73 prosenttia piti hakemisen kustannuksia korkeina, kun taas toisessa Luova Eurooppa -ohjelmassa tämä osuus oli 66 prosenttia.

4. Katse tulevaisuuteen

Arvioinnista on saatu arvokkaita kokemuksia, joita voidaan hyödyntää kulttuuri- ja media-alalle myönnettävän tulevan EU:n rahoituksen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa. Arvioinnin tulokset otetaan huomioon Luova Eurooppa -ohjelmaa seuraavassa AgoraEU-ohjelmassa.

Median toimintalinja

Eurooppalaisten elokuvien, sarjojen, dokumenttien ja muiden audiovisuaalisten teosten levittäminen yli kansallisten rajojen saa eurooppalaiset lähentymään toisiaan jakamalla voimakkaita eurooppalaisia tarinoita. Samalla se vahvistaa eurooppalaisia yrityksiä, jotka kilpailevat maailmanlaajuisten media- ja teknologiajättien kanssa. On kuitenkin toteutettava lisää toimia laajemman rajat ylittävän yleisön, ja erityisesti nuorempien sukupolvien, houkuttelemiseksi kaikille alustoille. Vaikka toimintaedellytysten tasapuolistamisessa Median toimintalinjaan osallistuvien maiden välillä on saavutettu merkittävää edistystä, maantieteellisen ja kielellisen monimuotoisuuden lisäämiseksi ja osallistumisen laajentamiseksi on kuitenkin toteutettava jatkuvia toimia.

Median toimintalinjaa on kehitetty kohdentamalla painopistettä entistä enemmän innovointiin ja rajat ylittävään yhteistyöhön, myös yhteistuotantoihin ja yleiseurooppalaiseen levitykseen. Tällainen sopeutumiskyky on keskeisen tärkeää, koska se auttaa reagoimaan markkinasuuntauksiin ja uusiin haasteisiin, kuten suoratoiston lisääntymiseen. Koska mediamarkkinat ovat globaalit, innovatiiviset ja dynaamiset, on tärkeää jatkaa suuntausten seuraamista, jotta Median toimintalinjaa voidaan ohjata siten, että se pysyy kehityksen mukana. Dynaamisella ja nopeasti kasvavalla videopeliällä tuen kysyntä ylittää selvästi nykyiset määrärahat. Useita Median toimintalinjan toimia on jo mukautettu, jotta voidaan huomioida alan taloudellinen merkitys ja vetovoima kaikenikäisten eurooppalaisten keskuudessa, mutta on pohdittava tarkemmin, miten tukea voitaisiin tulevaisuudessa vahvistaa parhaiten.

Avustusrahoituksen ja rahoitusvälineiden yhdistelmä on sopinut alalle hyvin, koska se on palvellut erilaisia tarpeita aina siemenrahoituksen saatavuudesta ja yhteisrahoituksesta siltarahoitukseen ja pääoman tarjoamiseen kunnianhimoisille yleiseurooppalaisille hankkeille.

Teollis- ja tekijänoikeusvaltaisiin sisältöihin perustuvilla aloilla on yhteisiä haasteita, esimerkiksi laajemman yleisön houkuttelevuus digitaalisella aikakaudella ja vastaaminen kuluttajien muuttuviin mieltymyksiin (tämä koskee erityisesti diginatiiveja nuoria). Median toimintalinjan menestys sekä kokemukset laajemman rajat ylittävän yleisön tavoittamisesta esimerkiksi yhteistuotantojen ja yleiseurooppalaisen levityksen avulla ovat tässä yhteydessä erittäin merkityksellisiä.

Kun otetaan huomioon haasteiden mittakaava, Median toimintalinjan rinnalla on tehtävä yhteistyötä jäsenvaltioiden ja koko audiovisuaalialan kanssa, jotta synergioita voidaan hyödyntää paremmin.

Kulttuurin toimintalinja

Ohjelman molemmilla kausilla Kulttuurin toimintalinja on auttanut kulttuurialaa ja luovia aloja vastaamaan keskeisiin haasteisiin, joita ovat esimerkiksi Euroopan markkinoiden jakautuminen kansallisten ja kielellisten rajojen mukaisesti sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän aiheuttamat muutokset. Tiedetyt tarpeet ovat viime vuosina kuitenkin tulleet entistä akuutimmiksi samalla, kun esiin on noussut uusia haasteita, kuten hyökkäykset taiteellista vapautta vastaan ja tekoäly nousu. Niihin on vastattava paremmin tulevan Euroopan kulttuurikompassin tavoitteiden mukaisesti.

Rahoituksen kysyntä, joka on jopa neljä kertaa suurempi kuin yhteistyöhankkeiden toimiin nykyisin käytettävissä olevat määrärahat, osoittaa, että kulttuurialalla ja luovilla aloilla on suurta kysyntää toimintalinjaa kohtaan. Rahoitus on ratkaisevan tärkeää, jotta toimintalinja voi edelleen auttaa kulttuurialaa ja luovia aloja hyödyntämään koko potentiaalinsa ja tähtäämään tulevaisuuteen laajentaen samalla monipuolisen kulttuurisisällön saatavuutta yli rajojen.

Toimintalinjan alakohtaisella lähestymistavalla vastataan tiettyjen alojen erityishaasteisiin, kun taas horisontaalinen lähestymistapa tarjoaa kulttuurialan ja luovien alojen toimijoille enemmän joustavuutta ja liikkumavaraa. On tärkeää säilyttää molempien lähestymistapojen yhdistelmä, jotta varmistetaan, että toimintalinjassa jatketaan politiikan vahvaa keskittämistä.

On toteutettava lisää toimia Kulttuurin toimintalinjan näkyvyyden lisäämiseksi kulttuurialalla ja luovilla aloilla sekä maissa, jotka eivät osallistu siihen riittävästi. Tavoittavuutta voitaisiin parantaa entisestään jakamalla ja kohdentamalla paremmin tietoa toimintalinjasta näillä aloilla ja tällaisissa maissa toimiville organisaatioille.

Toisessa Luova Eurooppa -ohjelmassa käyttöön otettuja yksinkertaistamistoimenpiteitä on tarkasteltava säännöllisesti ja seurattava tiiviisti. Tältä osin Kulttuurin toimintalinjassa olisi keskityttävä edelleen saavutettavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemiseen ja jatkettava toimintalinjan tavoittavuuden laajentamista kulttuurialan ja luovien alojen organisaatioihin, joilla ei ole aiempaa kokemusta EU:n tasolla työskentelystä.

Myös säännöllisestä seurannasta, arvioinnista ja tietojen saatavuudesta on saatu paljon kokemusta. Komissio aikoo toteuttaa konkreettisia toimenpiteitä järjestelmällisemmän strategian laatimiseksi toimintalinjan tietojenkeruuta varten. Esimerkiksi saatavilla olevia tietoja analysoidaan perusteellisesti, jotta niitä voidaan hyödyntää paremmin lisäämättä edunsaajille aiheutuvaa rasitetta. Samanaikaisesti otetaan käyttöön lisäresursseja, jotta voidaan kehittää edelleen sisäisiä raportointivälineitä ja kerätä tietoja kulttuurialan ja luovien alojen edustajilta.

Monialainen toimintalinja

Uutismedialle myönnetään tukea vain noin 15 miljoonaa euroa vuodessa, vaikka voimakasta kysyntää tuelle olisi. Esimerkiksi journalismikumppanuuksien toimituksissa kysyntä oli seitsemän kertaa suurempi kuin tarjonta. Tukeminen on jatkossa ratkaisevan tärkeää, koska esimerkiksi tiedotusvälineiden vapauteen, moniarvoisuuteen ja elinkelpoisuuteen sekä disinformaatioon liittyviä haasteita esiintyy yhä enemmän kaikkialla EU:ssa. Nämä haasteet vaikuttavat negatiivisesti yhteiskunnan selviytymiskykyyn ja demokraattiseen osallistumiseen.

Luovan innovointikokeilun tulevissa ehdotuspyynnöissä kriteerejä on tarkennettava entisestään sen varmistamiseksi, että rahoitetut hankkeet ovat aidosti innovatiivisia ja edistävät audiovisuaalialan sekä muiden kulttuurialojen ja luovien alojen digitalisaatiota pitkällä aikavälillä. Luovan innovointikokeilun toimien yhteydessä voitaisiin myös kohdentaa monialaisia innovointisynergioita paremmin, jolloin erityisesti monialaista aineetonta omaisuutta olisi mahdollista kehittää ja hyödyntää.